

Kansanäänestyksen järjestäminen EU:n elpymispaketista

Asiantuntijalausunto perustuslakivaliokunnalle 25.2.2021

Matti Viren, taloustieteen prof. Turun yliopisto, matvir@utu.fi

1. Lausunnon lyhyt kuvaus

Keskityn lausunnossani eduskunnan budjettivaltaa ja suvereniteettia koskevaan arviointiin siltä osin, kuin se koskee esillä olevaa EU-apupakettia.

Valiokunta on aiemmin (EM:n osalta) – aivan oikein - korostanut riskien arviointia keskeisenä asian valtiosääntöisen arvioinnin kannalta (PeVL 14/2019 vp). Suomen budjettisuvereniteettia tulee suojata mahdollisimman tehokkaasti ja huolehtia siitä, että järjestelyjen erityispiirteiden vuoksi Suomen vastuut eivät kasva.

Kyse on nyt siitä, missä määrin Korona -kriisin yhteydessä toteutetut EU-tasoiset toimet vaarantavat eduskunnan suvereenin päätösvallan.

Kiinnitän huomiota erityisesti kolmeen kohtaan:

Miten EU-apupaketti osana kaikkia muuta toimenpiteitä lisää tätä riskiä

Miten hyvin hallitus on arvioinut & tiedostanut nämä riskit

Miten hyvin ylipäättään EU-apupaketin ja muiden kriisiin liittyvien toimien vaikutusta on hallituksen toimesta tai muutoin valtionhallinnossa analysoitu ja julkituotu.

2. Hallituksen esittämät arviot

Alla muuta hallituksen esityksestä 260/2020 poimittu esimerkki tavasta, jolla hallitus käsittelee asiaa

Valtioneuvoston selvityksessä E 64/2020 vp, U-kirjelmässä U 27/2020 vp sekä U-jatkokirjeissä UJ 22/2020 vp ja UJ 24/2020 vp on selostettu elpymisvälineeseen ja omien varojen päätökseen liittyviä Suomen vastuita ja niiden riskejä. E-kirjeessä todetaan, että alustavan arvion mukaan elpymisväline ei vaarantaisi valtionkykyä selvittää perustuslaillisista velvoitteistaan (E 64/2020 vp, s. 15). U-kirjelmässä todetaan seuraavaa: ” On mahdotonta sanoa etukäteisesti, missä Suomen velkakestävyys raja kulkee täsmällisesti, mutta suuruusluokka-arviona voidaan todeta, että jos kotimaisia tai EU-tasoisia vastuita realisoituisi kymmeniä miljardeja euroja lyhyen aikavälin sisällä, esimerkiksi vuoden sisällä, joutuisi valtio varsin haastavaan tilanteeseen rahoitushuoltonsa näkökulmasta. Valtioneuvoston arvion mukaan elpymisvälineen hyväksyminen **ei johtaisi edellä kuvatun riskiskenaarion realisoitumiseen ja sen todennäköisyys arvioidaan pieneksi.**” (U 27/2020 vp) (s. 10-11).

Omien varojen päätöksen elpymisvälinettä koskevien vuotuisten enimmäisvastuiden eli laskennallisen enimmäisvastuun (6 artikla) ja käteisvarojen käyttöön asettamiseen liittyvän enimmäisvastuun (9 artikla) **toteutumista voidaan pitää erittäin epätodennäköisenä.** Omien varojen päätöksen mukaan 750 miljardin euron lainan takaisinmaksuaikataulu on laadittava moitteettoman varainhoidon periaatteen mukaisesti siten, että varmistetaan velkojen tasainen ja ennakoitavissa oleva väheneminen. Komissio laatii lainanotto toimien hallinnointia varten tarvittavat järjestelyt. Komissio antaa säännöllisesti ja kattavasti Euroopan parlamentille ja neuvostolle tietoja velanhoidostrategiansa kaikista näkökohdista. (s 42)

.... vastuita ei voida pitää **eduskunnan budjettisuvereniteetin kannalta valtiosääntöisesti ongelmallisina.** (s. 43)

3. Mikä on laajempi kokonaisuus

On tiedostettava, että EU-apupaketti on vain pieni osa niistä kokonaisvastuista, jotka ovat Suomen kontolla. On nimittäin syytä huomioida ainakin seuraavat elementit:

- EVM
- EU apupaketti
- EKP:n rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät vastuut
- Target2 –järjestelmän rakenteellinen epätasapaino
- Pankkiunioniin liittyvät vastuut

Käsittelen niitä kutakin lyhyesti erikseen:

Aloitetaan EU-apupaketista:

Lainaan hallituksen esitystä eduskunnalle: HE 260/2020: ”Lisäksi poikkeustilanteessa mahdollisten väliaikaisten lisäpyyntöjen osalta voisi toteutua jäsenvaltioille enintään sen BKTL-osuutta vastaava lisävastuu omien varojen päätöksen artiklan 9 mukaisesti. Suomen BKTL-osuuden (noin 1,7 % uudella rahoituskehyskaudella) mukainen laskennallinen vuosittainen enimmäisvastuu voisi olla siten kaksi kertaa 1,4 miljardia euroa eli 2,8 miljardia euroa. **Tällaisen vastuu toteutumista voidaan pitää erittäin epävarmana.**”

Hallitus ei ”puhu” oikeastaan mitään (a) Suomen EU-maksuihin liittyvistä riskeistä sen paremmin kuin (b) EU:n ottamiin lainoihin Suomelle koituvista riskeistä.

Kommentit:

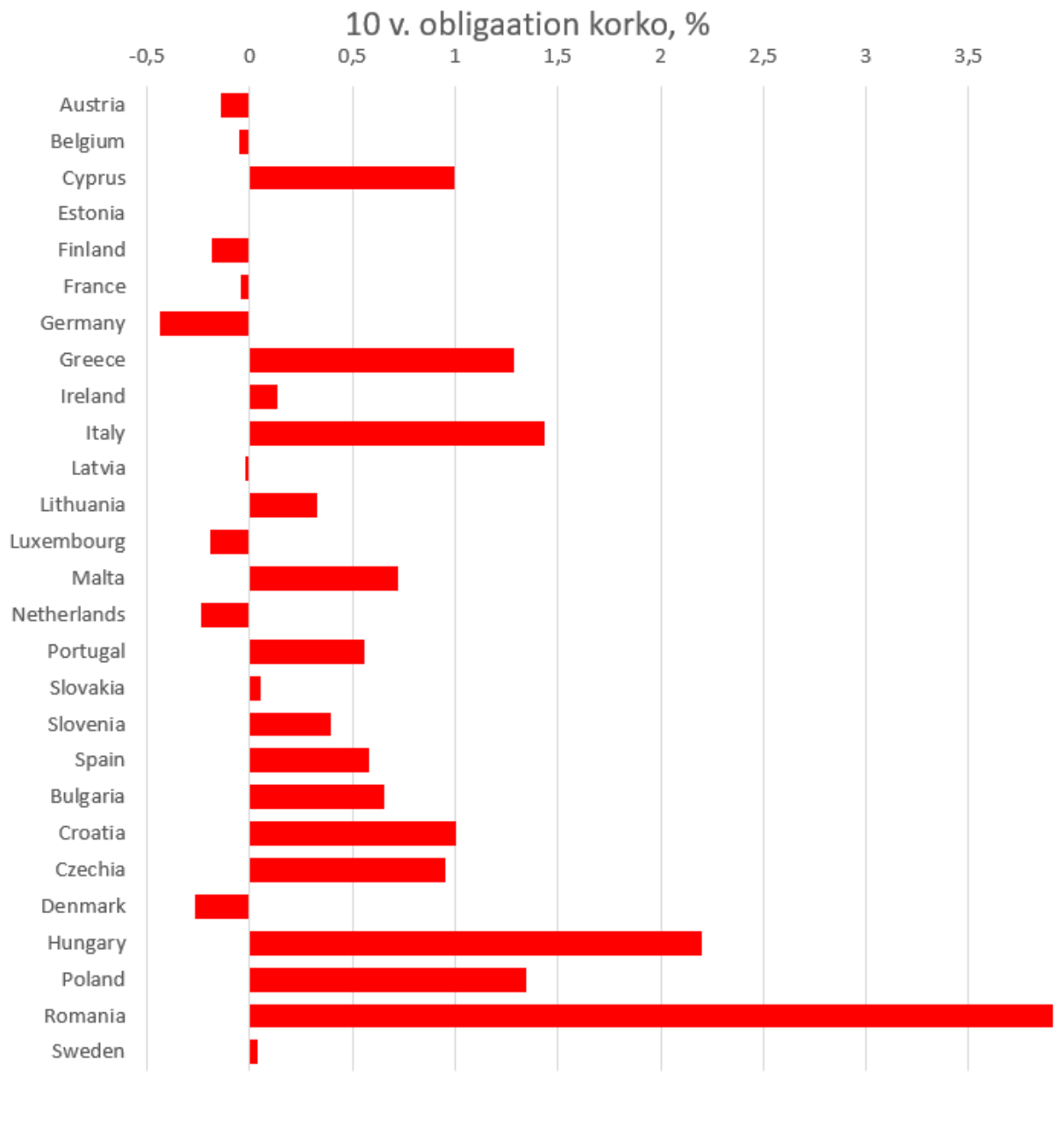
- Ongelma on siinä, että mitään riskien kvantifiointia ei tehdä, vaikka rahoitusmarkkinoilla tämä on rutiiniasia.
- Mikään ei esitä laskemasta esimerkiksi VaR arvoja, tai hyödyntämästä valtionlainojen vakuutusarvoja (CDS –hintoja), tai aiempien velkojen takaisinmaksun laiminlyöntien säännönmukaisuuksia (”jokapäiväistä” rutiinia esim. Latinalaisessa Amerikassa).
- Laina aika on lähes 40 v. Verrattuna nykyisen 0-korko regiimiin, kaikki riskit (inflaatio, korko, default) ovat ylöspäin.
- Tämä koskee myös välitöntä Suomen maksuosuutta: julkisudessa ja hallituksen esityksessä mainittu 6.6 miljardia euroa on vuoden 2018 hinnoin laskettu arvio; se ei missään tapauksessa ole lopullinen maksujen euromäärä, koska on aivan

varmaa, että EU ei kykene ottamaan 40 vuoden kiinteäkorkoista lainaa nollakorolla ja vakuuttamaan lainaa (ilmaiseksi) maksujen laiminlyöntejä vastaan.

Jotain suuntaviivaa antaa Bruegel-instituutin arvio siitä, miten paljon eri maat hyötyvät EU:n nimissä otetusta velasta: Esimerkiksi Italian osalta arvio oli 31 miljardia euroa (annettuna kesäkuun 2020 korkotaso) Korkoerot eri maiden välillä kertovat siitä, ketkä yhteisestä velanotosta voittavat, ketkä häviävät ("voittajia" kuten sanottua Italia, Kreikka, Kypros, Espanja ja Portugali). Suomella on erinomainen maine velkojen maksajana; se voi vain hävitä yhteisestä velkapolitiikasta. Huonomaineiset maat "omivat" osan hyvämaineisten maiden maineesta. Tulonsiirto tämäkin

<https://www.bruegel.org/2020/06/the-eus-recovery-fund-proposals-crisis-relief-with-massive-redistribution/>

Kompensaatiosta saa hyvä kuvan vertailemalla eri EU-maiden korkoja kesäkuulta 2020. Toki on pidettävä mielessä, että korot eivät 2020 heijastaneet niiden oikein luottoriskejä. Muistettava, että Maria Draghin "whatever it takes" puhetta Italian 10 v. obligaatiokorko oli 5 prosentin luokkaa.

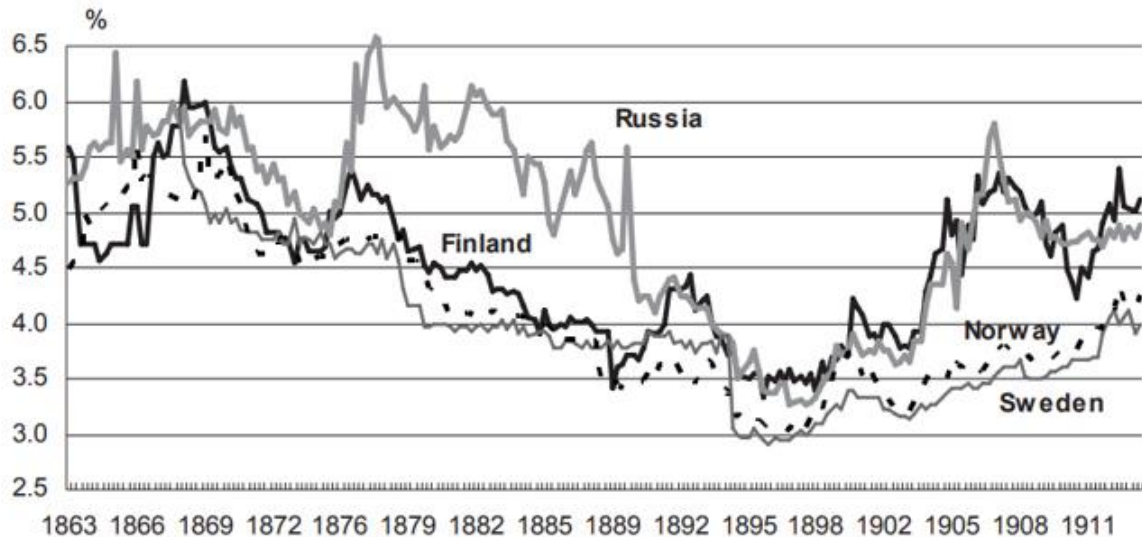

Suomi on aina ollut hyvän maksajan maineessa. Sitä kuvasta pieni kuriositeetti ajalta ennen itsenäisyyttä. Suurruhtinaskunnan aikana Suomi sai lainaa paljon edullisimmin ehdoin kuin Venäjän valtio (sortovuosina etu kuitenkin menetettiin), mitä voi pitää pienenä ihmeenä. Hyvä maine takaisi sen, että jopa 1990-luvun alun suuren laman aikana Suomen maksamat riskilisät olivat vain muutaman kymmenen peruspisteen luokkaa.

Hyvä maine on arvokas omaisuus, ja siitä on syytä pitää kiinni.

Graph 5.4

Bond yields of the central governments of Finland, Sweden, Norway and Russia, 1863–1914

Puhutaan sitten EKP:n kautta tulevista vastuista ja riskeistä:

Alla olevassa taulukoossa on lueteltu tärkeimmät Koronaa kriisiin liittyvät ei-tavanomaiset operaatiot:

EKP:n rahapoliittiset operaatiot Korona-kriisin aikana

Suurimmat

PEPP = Pandemic Emergency Purchase Programme

TLTRO = Targeted Longer-Term Refinancing Operations

APP = Asset Purchase programme

PELTRO = Pandemic emergency longer-term refinancing operations

On huomattava, että (a) EKP:n operaatioiden volyymi on moninkertainen EU-apupakettiin verrattuna ja (b) kukaan ei tunnu kantavan huolta näihin operaatioihin liittyvistä riskeistä. Syytä myös muistaa, että nämä ovat “uusia” operaatiota. EKP:n luoman keskuspankkirahan määrä on nyt jo 6 000 miljardia euroa!

Operaatiot eivät ole pelkästään likviditeettioperaatiota tavanomaisessa mielessä: TLTRO on samalla myös korkotukea, koska lainaehdot ovat niin edulliset, että EKP-raha kannattaa sijoittaa jälkimarkkinoille.

Geplante Geldmengenausweitung in der Corona-Krise

PEPP (März/Juni 20 bis Ende März 22)	€ 1350 Mrd.	
TLTRO III (Juni 20 bis Juni 21)	€ 1308 Mrd.	+ X
APP (März 20 bis Ende 20)	€ 120 Mrd.	
PELTRO (Mai 20 bis Juli/Sept. 21)	€ 27 Mrd.	+ X

Summe	€ 2805 Mrd.
-------	-------------

PEPP (März/Juni 20 bis Ende März 22) € 500 Mrd.

Summe	€ 3305 Mrd. + X
-------	-----------------

Former central bankers attack ECB's monetary policy

<https://www.ft.com/content/71f90f42-e68f-11e9-b112-9624ec9edc59>

(8 entisen EKP:n johtokunnan jäsenen & keskuspankkirin avoin kirje)

- Miksi: EKP siirtynyt de facto valtioiden menojen rahoittamiseen ja korkopolitiikka on halvaantunut, koska ylivelkaantuneet valtiot eivät kestä "normaali" korkoja.
- "From an economic point of view, the ECB has already entered the territory of monetary financing of government spending, which is strictly prohibited by the [Maastricht] Treaty".
- "It added that the "suspicion that behind this measure lies an intent to protect heavily indebted governments from a rise in interest rates is becoming increasingly well founded" (Kreikka velka/BKT > 200 % saa nyt rahaa halvemmalla kuin Yhdysvallat: uskomatonta).

Eli "pinnan alla" jonkinlaista kuohuntaa rahapoliittista linjaa, ja yleensä elvytyspolitiikkaa vastaan.

Toinen ajattelemisen aiheita antava ongelma on **Target2** -järjestelmä:

Maksujen Target2 järjestelmä on kroonisesti epätasapainossa: Etelä-Euroopan maat ovat velkaa EKP:lle ja ”pohjoisen” maat samapuolella. Vuodenvaihteessa Saksa saldo oli 1136 ja Suomen 50 Mrd. euroa (kesällä peräti 72 Mrd.). Vastaavasti Italia -516 ja Espanja -500 Mrd.) Epätasapainot eivät ole poistuneet 2010 -luvulla; keväällä 2020 alkoivat taas selvästi kasvaa..

Alla maakohtaiset saldot viime vuosilta:

1. TARGET balances of participating NCBs

1.1 Historical data

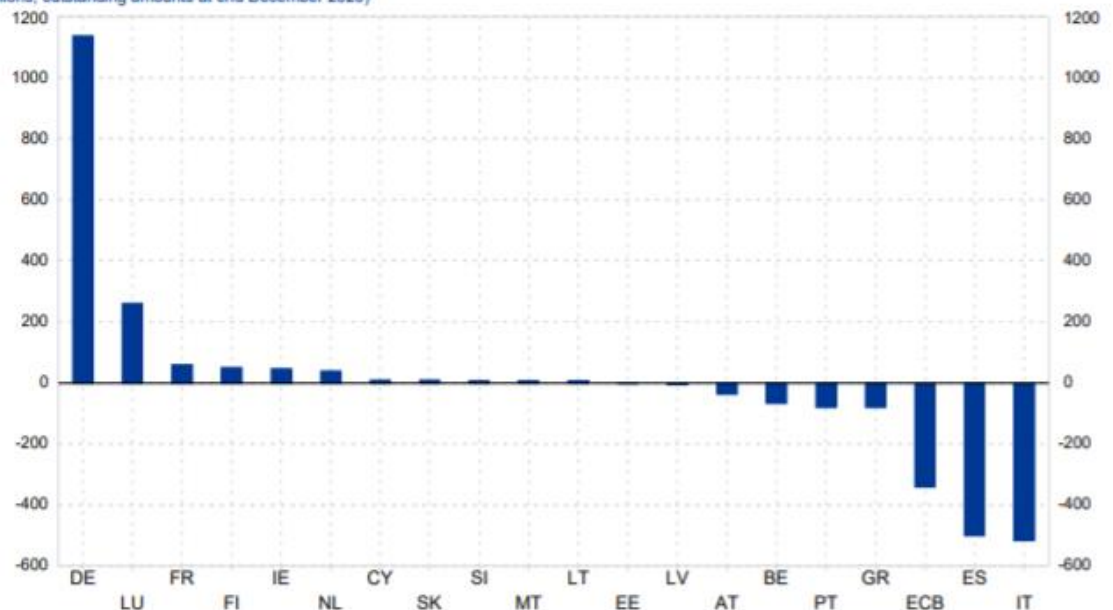
(EUR billions; outstanding amounts at end of period)

	ECB	BE	DE	EE	IE	GR	ES	FR	IT	CY	LV	LT	LU	MT	NL	AT	PT	SI	SK	FI	U4 ¹⁾
2009	4.0	-42.5	177.7	-	-53.5	-49.0	-41.1	-62.0	54.8	-7.1	-	-	52.5	-0.8	15.4	-19.6	-23.4	-3.3	-14.5	9.5	3.2
2010	-22.4	-13.9	325.6	-	-145.2	-87.1	-50.9	-28.3	3.4	-6.4	-	-	67.9	-1.2	40.5	-27.5	-59.9	-2.1	-13.3	19.7	1.1
2011	42.2	-52.9	463.1	0.6	-120.4	-104.8	-175.0	-77.4	-191.4	-7.9	-	-	109.4	-0.4	152.8	-34.6	-60.9	-2.7	-13.6	66.0	7.9
2012	-2.2	-38.2	655.7	1.7	-79.3	-98.4	-337.3	-54.8	-255.1	-7.5	-	-	106.2	-0.2	120.8	-39.9	-66.0	-4.4	0.9	70.6	27.4
2013	-6.7	-15.5	510.2	1.8	-55.1	-51.1	-213.7	-16.2	-229.1	-6.8	-	-	103.7	-0.7	46.1	-39.2	-59.6	-1.0	2.7	22.2	8.0
2014	-23.6	-12.4	460.8	3.2	-22.7	-49.3	-189.9	-17.0	-208.9	-2.5	-0.8	-	105.1	-1.9	19.4	-30.1	-54.6	2.4	2.2	19.7	0.9
2015	-83.8	-7.7	584.2	2.8	-3.0	-94.4	-254.1	-29.2	-248.9	2.4	-1.3	0.2	147.6	-0.9	54.7	-29.2	-61.7	0.2	0.5	20.1	1.5
2016	-159.7	-18.6	754.3	0.9	-1.0	-72.3	-328.1	-13.8	-356.6	5.9	-5.3	-3.6	187.4	1.0	87.0	-31.2	-71.6	-1.2	-5.1	22.0	9.5
2017	-222.8	-36.1	906.9	0.9	1.9	-59.4	-373.7	30.0	-439.0	7.4	-6.3	-4.0	192.1	4.3	71.0	-45.9	-81.2	-1.4	9.0	40.4	6.1
2018	-246.5	-52.9	966.2	0.8	14.3	-28.6	-401.9	-2.3	-482.0	7.8	-6.2	-5.8	213.0	4.5	92.6	-45.6	-82.8	1.2	9.7	39.8	4.6
2019	-236.1	-63.7	895.2	0.6	35.4	-25.7	-392.4	28.5	-439.4	8.5	-3.8	-0.9	192.4	5.6	46.4	-46.6	-77.0	3.4	9.3	57.1	3.3
2019 Q3	-244.0	-39.9	915.3	0.8	28.0	-23.2	-383.5	-36.7	-468.0	8.2	-3.6	-1.8	215.9	5.4	75.6	-52.5	-80.6	0.9	10.8	69.7	3.0
Q4	-236.1	-63.7	895.2	0.6	35.4	-25.7	-392.4	28.5	-439.4	8.5	-3.8	-0.9	192.4	5.6	46.4	-46.6	-77.0	3.4	9.3	57.1	3.3
2020 Q1	-143.6	-52.8	935.1	0.2	36.6	-37.0	-407.4	-109.4	-491.6	7.7	-3.4	-0.1	225.1	5.7	62.8	-37.5	-73.8	4.5	12.6	63.4	2.9
Q2	-259.9	-63.1	995.1	-0.3	51.0	-66.3	-462.4	48.3	-536.7	7.3	-4.0	3.8	234.7	6.1	69.7	-36.7	-82.7	7.5	13.7	72.4	2.6
2020 July	-289.4	-50.9	1,019.2	-0.5	51.3	-70.0	-460.6	34.4	-522.2	8.3	-4.3	5.5	232.8	5.7	65.2	-33.2	-83.0	6.9	11.1	70.2	3.2
Aug.	-297.1	-42.8	1,056.2	-0.5	50.2	-71.7	-458.5	11.3	-522.9	8.8	-4.5	5.7	228.9	5.9	54.6	-43.3	-80.4	7.3	10.1	78.6	3.9
Sep.	-310.7	-64.3	1,115.2	-0.6	52.3	-73.3	-464.7	19.9	-546.3	8.8	-4.4	5.8	229.3	6.0	69.5	-48.4	-81.7	6.5	10.3	66.7	4.3
Oct.	-323.7	-48.2	1,047.3	-0.9	45.4	-73.6	-457.2	61.8	-519.6	8.2	-4.4	7.1	235.1	5.6	55.4	-36.7	-81.9	6.9	9.2	61.1	3.1
Nov.	-330.7	-32.2	1,060.3	-1.2	48.0	-75.2	-480.4	40.4	-494.9	8.5	-4.5	8.0	242.2	5.5	42.3	-35.5	-83.3	7.3	9.8	62.1	3.6
Dec.	-341.5	-65.9	1,136.0	-1.0	46.1	-80.3	-500.0	58.3	-516.0	8.4	-4.8	5.8	259.3	6.1	38.4	-37.4	-80.2	6.8	7.7	49.5	4.7

1) Extra euro area aggregate (changing composition): since 1 February 2016, the extra euro area countries of which the NCBs participate to TARGET2 are Bulgaria, Croatia, Denmark, Poland and Romania. Lithuania was also participating as an extra-euro area country with its NCB until 31/12/2014, Latvia until 31/12/2013, Estonia until 31/12/2010 and Slovakia until 31/12/2008. Individual TARGET balances of euro area NCBs are not provided for dates before the accession of their countries to the euro area.

1.2 Last reference period

(EUR billions; outstanding amounts at end December 2020)

Vielä paikalla muistattaa Euroopan pankkiunioniin liivistä vastuista:

Kaiken kaikkiaan suomalaispankeille maksettavaksi tulevat vakausmaksut voivat kohota valtioneuvoston viime kevään U-kirjelmän mukaan enimmillään jopa lähes kahteen miljardiin euroon.

Vaikka kyse ei ole valtion vastuista, kokemus on osittanut, että pankkien joutuminen vaikeuksiin johtaa helposti vaatimuksiin valtion väliintulosta.

Suomalaisten pankkien tilanne on hyvä: on selvää, että kriisitilanteessa rahojen suunta on ”etelä”

4. Tutkimustieto puuttuu tyystin!

Suomen osalta ei ole tehty yhtään analyyttistä arviota velkavastuista, saati sitten EU-paketin vaikutuksista. Tätä voi pitää sopimattomana asiointilana. Näin tärkeissä asioissa analyyttistä tutkimustietoa ei voi korvata erilaisilla mielipidetiedusteluilla, varsinkaan kun tutkimuksen tekeminen olisi periaatteessa verraten suoraviivainen tehtävä olemassaolevilla makromalleilla.

Komissio on tehnyt QUEST-mallilla mallilaskelman kesäkuussa, mutta se koskee vain koko EU:ta ja 4 erilaista ”synteettistä” maaryhmää. Suomen osalta ei ole mitään erillistä tulostusta.

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/assessment_of_economic_and_investment_needs.pdf

Laskelma on ”liian hyvä” ollakseen totta: paketti on laskelman mukaan itserahoittava, BKT kasvaa 2 % ja velkaisuus supistuu prosentin (mikä käy selväksi jo seuraavan sivuan kuviosta)

Taustalla on epäuskottavia oletuksia: suuri FIPO –kerroin (1.5), kaikki rahat käytetään (julkisiin) investointeihin ja näiden investointien tuottoase tavattoman korkea (20 %).

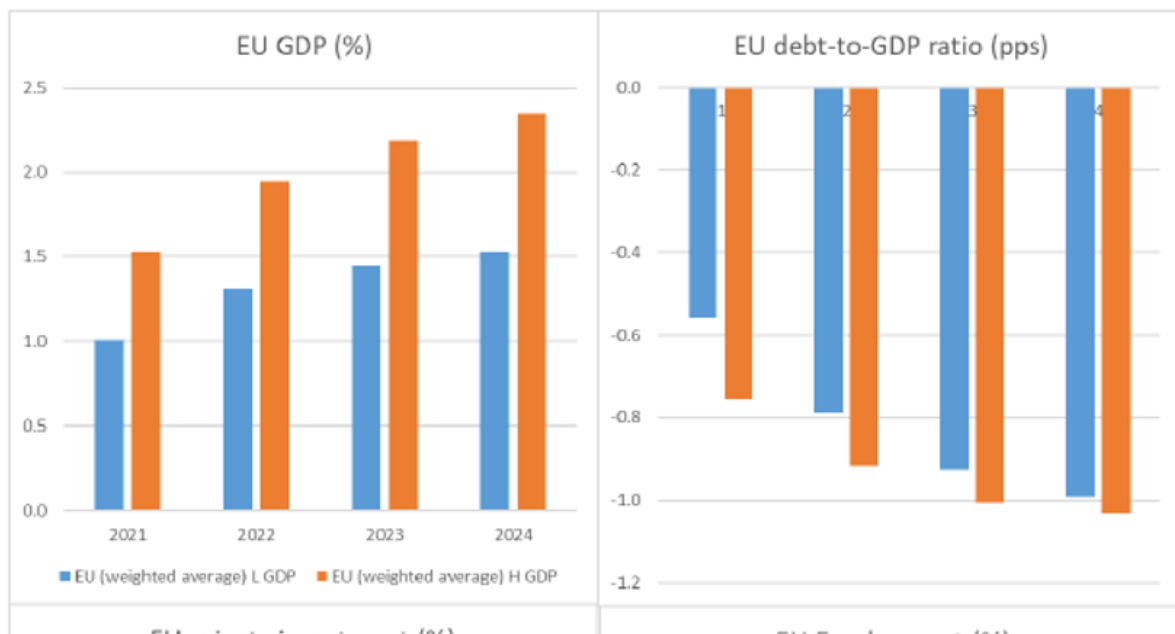
Jos uskoo lehtitietoihin, oletus, että kaikki avustukset ja lainat käytetään tuottaviin julkisiin investointeihin, ei tunnu uskottavalta:

EU:n elpymisvälineen varat

Italia on elpymisvälineen suurin edunsaaja; 209 miljardia euroa, josta noin 80 miljardia on suoria tukia. Hallitus ei ole vielä laatinut tarkkaa elvytysuunnitelmaa, mutta se on ilmoittanut kuusi kärkiteemaa:

- Digitalisaatio, innovaatiot ja tuotannon kilpailukyky (mm. julkishallinnon digitalisaatio, IoT, 5G)
- Vihreä vallankumous (mm. kiertalous, kaupunkisuunnittelu)
- Infrastruktuurit, liikenneyhteydet (juna-, meri- ja ilmayhteydet, moottoritiet ja sillat)
- Koulutus, kasvatus ja tutkimus (STEM-aidot, opettajankoulutus, elinikäinen oppiminen)
- Sosiaalinen koheesio ja sukupuolten välinen tasa-arvo (yhdenvertaisuus, naiset työmarkkinoilla)
- Terveyssektori (etädiagnostiikka, kotihoito)

Alla on yhteenveto mallilaskelmasta. Kuten voidaan päätellä, paketti vaikuttaa ilmaiselta lounaalta, BKT-kasvaa ja velkaantuneisuus laskee!

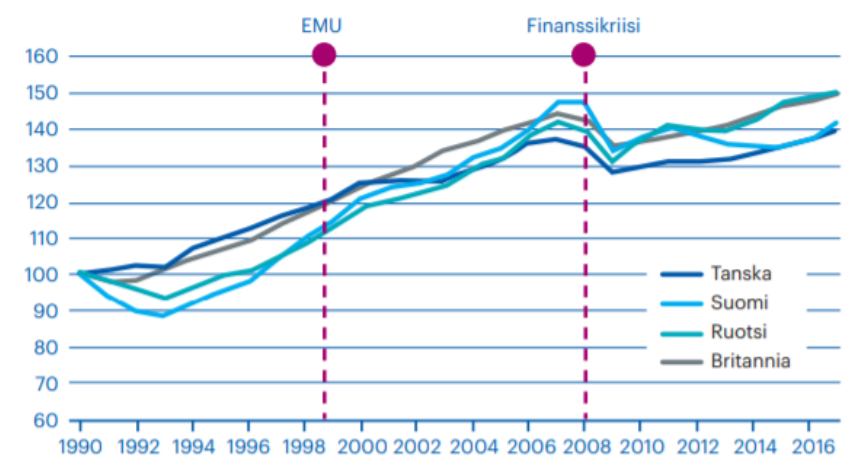
Julkisuudessa on toki ollut joitain muitakin tutkimuksia, mutta nämä ”tutkimukset” ovat käsitelleet teemaa, miten paljon Suomi ylittää hyöttyä EU:sta.

Tosin oikeastaan tähän kysymykseen ei niissäkään vastata.

Akavan ”tilaama” tutkimus: <https://akavaworks.fi/wp-content/uploads/sites/2/2019/08/EU-ja%CC%88senyyden-vaikutukset-Suomen-makrotalouteen-Akava-Works-raportti-12019.pdf>: on lähinnä kirjallisuuskatsaus (miten eri maiden ”kokemukset” antaisivat ymmärtää siitä, miten paljon Suomi on hyötynyt) Analyttinen ote selvinnee seuraavasta (EMU:n vaikutusta käsittelevästä) kuvasta:

Kuva 3: Reaalisen asukaskohtaisen bruttokansantuotteen (BKT) kehitys Ruotsissa verrattuna toisiin talouksiin vuodesta 1990 lähtien

Reaalinen BKT/asukas, indeksi 1999 = 100

Lähde: Oxford Economics

Jan int' Veldin (Komissio) tutkimus on astetta vakavammin otettava. Median tulkinta sen tuloksista on, että Suomi hyötyy 13 tai jopa 19 miljardia EU-jäsenyydestä.

https://ec.europa.eu/info/publications/quantifying-economic-effects-single-market-structural-macromodel_en

Tutkimuksen idea on katsoa, mitä EU jäsenmaalle x tapahtuu, jos se eroa ja kohtaa sisämarkkinoiden tariffisuojan (14.1 %). Tavallaan se on "hallitsematon Brexit" -laskelma 28 maale. Laskelmat on tehty samalla kaavalla kaikille maille käyttäen USA:n arvoja vertailukohtana. Lopputulemaa on hieman vaikea mieltää, koska (a) Suomi ETA-alueen maana ei olisi joutunut tällaisen tariffikohtelun alaiseksi. (b) Lisäksi laskelmassa suljetaan pois kaikki sopeutusmekanismit: tavattoman suuri hirveä viennin kontraktio pakottaa kiinteiden kurssien tapauksessa kiristämään finanssipolitiikkaa "hirveästi" (QUEST-mallissa vielä isot FIPO-kertoimet) ja lopputuloksena on paha lama. Tämän laman vastalukua pidetään Suomen saamana hyötynä EU-jäsenyydestä, mikä vaati hieman luovaa mielikuvitusta.

Yhteenvetona voi sanoa, että

On elvytetty jo yli 10 vuotta ilman, että tuottavuus & tuotanto % inflaatio olisivat kääntynyt nousuun, niin kuin kaikkien mallisumulointien mukaan olisi pitänyt tapahtua. Ilmeisiä syitä on monta.

Finanssipolitiikan kertoimet selvästi ylimitoitettuja, uusimmat analyysit tuottavat arvoja tyyliin, joiden jonkinlainen keskiarvo on vain 0.5, mutta EU:n komissiokin käyttää arvoa 1.5 lähtökohtana.

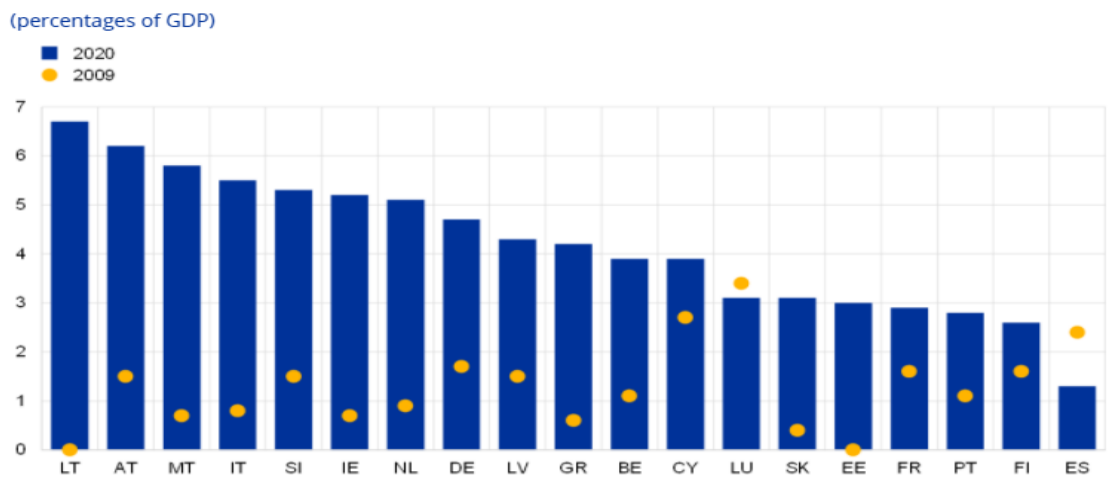
Elvytys ei kohdistu (toiveiden mukaisesti) investointeihin vaan kulutukseen, mikä tekee huomattavan suuren eron tuloksiin, koska positiivinen tarjontareaktio jää puuttumaan.

Korkeilla kertoimien arvoilla tulos halutun mukainen, mutta ei vastaa havaittua talouskehitystä.

Euroopan ongelmat eivät ole kysynnän puutteessa, vaan siinä, että ei ole tuotantoa eikä kilpailukykyä kasvavilla maailman markkinoilla. Vienti ei kasva, jos ei ole mitään viedä. Nimellisen kysynnän kasvu vain huonontaa tilannetta

2020 elvytys on vähintään kaksinkertainen finanssikriisin jälkeiseen elvytykseen verrattuna Maiden välillä paljon eroja (esim. Espanja ei elvyttänyt kansallisesti juuri lainkaan). 2020 ”kansallinen elvytys” on keskimäärin samaa suuruusluokkaa kuin koko EU:n avustuspaketti (joka kuitenkin kattaa 2021-2025).

Tuloksena on joka tapauksessa ennennäkemätön julkisen velan kasvu, eikä loppua näy

5. Loppupäätelmiä

Kansalaisaloitteessa esitetty huoli on perusteltu: jos Eurooppaa kohtaa suuri kriisi, esim. jotkut maat eroavat rahaliitosta & unionista, tai jonkin maan pankkijärjestelmä menee sekasortoiseen tilaan, kokonaisvastuut ovat sietämättömän suuret.

Eduskunnalta ja kansalaisilta puuttuu asianmukainen tieto vastuista ja velvoitteista: Luonnehdinnat ”vähäinen”, ”epätodennäköinen” yms. eivät ole täytännöllistä tieteellisyys- & analyttisyyden kriteerejä.

Paketit eivät lopu tähän. Vähän mitä voidaan tehdä, on proaktiivisesti selvittää, mikä on niiden vaikutus Suomen talouteen ja millaisia velvoitteita ja riskejä ne tuovat mukanaan.